

MIŠLJENJA I KOMENTARI

Dva predavanja

|| *N. Raos**

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Nedavno sam bio na dva predavanja naših mlađih kolega. Oba su bila održana za širu publiku: prvo je predavanje bilo o kemijskoj terminologiji za sve kemičare, drugo pak o zanimljivim molekulama za svakoga tko je htio slušati. Prvo predavanje, ono o terminologiji, ostavilo me umalo bez daha: iz prve se vidjelo kako predavač suvereno vlada temom, o čemu svjedoči i nemali broj njegovih radova o kemijskoj nomenklaturi. I drugo me je predavanje ostavilo bez daha – no zbog sasvim drugog razloga. Glasno sam uzdisao jedva se suzdržavajući od upadica. Što sam dakle čuo?

Prvu je sintezu, sintezu mokraćevine napravio Friedrich Wöhler. To bi, naravno, trebalo biti poznato svakome tko je učio kemiju. No problem je što predavačica nije rekla od čega je Wöhler pripremio mokraćevinu, a kruna svemu bilo je izgovaranje imena vrlom nam kolege kao Voler, dakle bez preglasa – unatoč činjenici da je kolegica, predavačica, radila u Njemačkoj! Ima toga još. Pokazala nam je formulu celuloze na kojoj se vide samo dvije monomerne jedinice – bez ikakve naznake da bi se lanac mogao produžiti. Potom je nešto govorila o sintezi vitamina B12 (u kojoj je sudjelovalo “stotinu kemičara”), a da nije dala pravi razlog zašto je tih “stotinu kemičara” baš to radilo. Umjesto da kaže kako je sinteza bila potrebna radi određivanja, točnije potvrđivanja strukture vitamina, cijeli je mukotrpan postupak opravdala “razvojem metoda organske sinteze”. Na kraju je rekla nešto i o povijesti periodnog sustava. Dakle, Mendeljejev i Lothar Meyer su se 1860. godine susreli na prvom međunarodnom sastanku kemičara u Karlsruheu da bi nakon toga (zajednički?) iznašli periodni sustav. Bio je to lijep primjer – reče kolegica – “kako je korisno ići na kongrese”.

Čitatelj se vjerojatno kao i ja snebiva nad tolikom površnošću i neznanjem, no to nije sukus ovog članka. Sukus je o usporedbi ta dva predavanja, jer ih – ma koliko se temom i kvalitetom razlikovala – nešto ipak povezuje. Oba su predavača izašla iz područja svoga najužeg profesionalnog interesa. No, dok je kolega imao znanja, iskustva i motivacije da sustavno obradi temu, kolegica

očito nije imala ništa od toga. Nažalost, nije ona jedina. Takvih stručnjaka imamo na pretek.

Oni drugi, oni koji znaju o čemu govore, loše prolaze. Rečeni kolega, koji me je obradovao odličnim predavanjem na kraju se požalio kako njegov rad na kemijskoj terminologiji nitko ne cijeni. Zbog ne znam kojeg razloga za izbor u više zvanje boduju se samo CC-radovi, kao da sve drugo što znanstvenik radi ne vrijedi ništa. Nije rijetkost da znanstvenik koji se bavi terminologijom, popularizacijom znanosti ili bilo čime drugim osim znanstvenim radom i podukom studenata navlači podsmjeh svojih kolega. To sam donekle i sam iskusio. Donekle? Iskusio bih jamačno i više da sam upao u zamku javnoga mišljenja. Za razliku od spomenutog kolege nikad nisam mario što drugi misle o meni. Uvijek sam znao koliko vrijedim i što hoću u životu. To mi je bilo najvažnije. I na kraju mi nije žao. A evo zašto.

Da ne pišem članke za ovu rubriku možda bih imao jedan ili dva znanstvena rada više. Možda. Kažem “možda” jer pisanje ne oduzima samo vrijeme nego i razvija kreativnost, a ona je nužna u znanstvenom radu, posebice u teorijskim istraživanjima. I ne samo to. Zahvaljujući razvijenoj i održavanoj vještini pisanja, brže i lakše pišem znanstvene radove od većine kolega.

Drugo je pak pitanje zadovoljstva i opće društvene koristi. Je li vrijednije napisati osrednji znanstveni rad ili izvrsnu znanstveno-popularnu knjigu? Je li vrijednije podučavati studente ili motivirati djecu – kroz raznovrsne radionice i druge oblike popularizacije znanosti – da postanu znanstvenici? Nije li već i samo širenje vidika vrijedno truda? Zar i znanstvenike ne treba kultivirati? To kažem zato što vidim kako su mnogi naši kolege, pa i oni vrlo ugledni – oprostite mi tešku riječ – pravi primitivci.

Definicija primitivca? Možda je najbolja ona Andersenova. “Ja znam sve što se nalazi na ovoj strani lista”, kaže crv na kupusu, pa nastavi: “A sve drugo, ono što se nalazi na drugoj strani, mene uopće ne zanima.” Imamo mi takvih crva na kupusu dosta – jedan takav mi reče: “U Njemačkoj svi govore engleski, pa zašto bi onda kolegica trebala znati kako se čita prezime Wöhler.”

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr